

TCYK:s yrkesbevis 1985–2019

TCYK har sedan starten arbetat framgångsrikt med små ekonomiska resurser och har under drygt 30 års tid arbetat för att vara den självklara länken mellan utemiljöbranschen och utbildningsvärlden.

1985 - 2000

Genom ett trepartssamarbete mellan STAF (Trädgårdsanläggarna) Svenska lantarbetarförbundet SLF (numera Kommunals avtalsområde) och Skogs och lantarbetsgivareförbundet SLA (Gröna Arbetsgivare) togs initiativ 1985 till att formulera en grund för de olika yrkeskompetenser som krävs för att anlägga och sköta utemiljöer. Det resulterade i 10 olika yrkesbevis varav ett omfattade hela skötsel och förvaltningsområdet (då kallat Yrkesbevis 8), och åtta yrkesbevis som omfattade anläggning och underhåll av såväl hårda ytor (markbeläggningar trappor murar etc) som gröna ytor (planteringar gräsytor träd). Ett yrkesbevis omfattade även montering av lekutrustning och utomhus snickerier.

Tio kursplaner på 80 tim vardera togs fram för detta Ett samarbete med 4 av landets trädgårdsgymnasium (senare kallade Naturbruksgymnasium) startade. Tanken var att utbilda personal på vintern för att bredda deras yrkesprofil och på så sätt förlänga möjligheterna till "åretruntanställningar". Två andra ursprungliga syften var också att tydliggöra branschens krav på yrkeskunskaper och att höja statusen på yrket. Redan vid denna tid diskuterades hur man skulle kunna bedöma redan yrkesarbetande hantverkare med goda kunskaper och ge dem yrkesbevis. Då användes inte begreppet validering, men det var olika former av valideringsmetoder som då diskuterades, utan att man hittade någon bra modell för att validera redan befästa kunskaper mot ett yrkesbevis. Den huvudsakliga modellen och metoden blev att man gick kortkurser och därefter fick yrkesbevis, om man också uppfyllde ett krav på 3.500 timmars blandad yrkeserfarenhet inom utemiljöområdet.

2000 - 2006

Begravningsverksamheten via SKKF anslöt i början på 2000 talet sina egna yrkesbevis och integrerade dem med TCYK:s system, och kompletterade systemet med 2 egna yrkesbevis som rörde yrkeskompetenser som bara fanns inom begravnings- och krematorieverksamheten

2000 togs initiativ till att ta fram ett läromaterial kopplat till yrkesbeviset för skötsel och förvaltning av utemiljö. Med basen i en arbetsmarknadsutbildning i förorten Gårdsten i Göteborg – Park och utemiljö Gårdsten

(<http://www.ndren.com/gardsten/index.html>) lyckades Hans Andrén som var redaktör för boken att finansiera detta projekt med EU medel och extern finansiering från utbildningsföretaget som hade uppdraget från AF och SABO företaget Gårdstens-bostäder. Medfinansieringen för EU bidraget, bestod av att medförfattarna alla bidrog med sin tid. Medförfattarna var yrkesverksamma personer från olika STAF företag i hela landet. Denna bok kan sägas utgöra teorin bakom det man behöver kunna för att uppfylla kraven i TCYK:s nuvarande Yrkesbevis1 - skötsel och förvaltning av utemiljö. Svensk Byggtjänst AB fick förlagsrättigheterna till boken, som heter Boken Utemiljö och denna bok har under åren flitigt använts inom TCYK:s utbildningsverksamhet.

2002 startade ett projekt upp där fastighetsbranschen och TCYK tittade på en modell att utveckla dåvarande dåvarande yrkesbevis 8 (Skötsel och förvaltning av utemiljö) till ett certifikat enligt en modell för tredjepartscertifiering. Detta ledde till att just det yrkesbeviset fick en översyn och förtydligande av kunskapskraven. Företrädare från fastighetsbranschen aktiverade sig i detta arbete. Skälet till att just detta yrkesbevis blev det man valde är att det är inom detta yrkesbevisområde som det i särklass jobbar flest människor inom yrket sannolikt ca 70 - 80 % av de 50000 personer som årligen arbetar inom utemiljöbranschen arbetar inom skötsel och förvaltning av utemiljö. Fastighetsbranschens företrädare engagerade sig då i detta utvecklingsprojekt, för att man ville ha ett tydligare verktyg för att efterfråga rätt yrkeskompetens hos skötselentreprenörer, samt vilka kriterier som skulle gälla vid anställning av utemiljöpersonal. Utvecklingsarbete bekostades till största delen av fastighetsbranschens företrädare i projektet, och till en mindre del av TCYK som alltid jobbat med ett litet budgetutrymme.

Utvecklingsarbetet var under 2004 framme med en certifieringsmodell kopplat till TCYK:s krav, som skulle användas för att kunna certifiera park och utemiljöarbetare till ett så kallat SFU certifikat via en tredjepartscertifiering. Cirka 1000 certifikat utfärdades men branschen var i det läget 2004 – 2006 inte mogen för kostnaden för dessa certifikat, och projektet gick inte helt i mål. För TCYK:s del blev dock vinsterna efter detta utvecklingsarbete att kunskapskraven för skötsel och förvaltning fick en rejäl översyn. Dessutom formulerades här för första gången ett antal så kallade praktiska punkter som avsåg att förbättra bedömningen av de praktiska färdigheterna inom yrkesområdet.

En svårighet som följt TCYK:s yrkesbevisverksamhet har varit hur man på ett bra och kostnadseffektivt sätt, säkerställer den praktiska kompetensen inom de olika yrkesbevisen. Det går förhållandevis lätt att på ett bra sätt säkerställa de teoretiska kunskaperna, men de praktiska kunskaperna är svårare att göra i en traditionell utbildningsmiljö. Det är ofta förenat med stora kostnader att göra detta vilket genom åren har lett till att TCYK ställer ett generellt krav på 3500 arbetade timmar inom branschen, dock utan specificerade krav på vilka arbetsmoment som skall bekräftas för att få yrkesbevis.

Ambitionen att underlätta och göra de teoretiska proven tillgängliga även för personer med läs och skrivsvårigheter eller språksvårigheter har hela tiden funnits. Man har därför idag möjlighet att genomföra teoretiskt yrkesprov muntligt inom de olika yrkesbevisområdena

2006- 2015

TCYK arbetar vidare med huvudfokus på att erbjuda olika former av kortare kurser inom de olika yrkesbevisområdena, i samarbete med olika utbildningsanordnare. Främst var det Naturbruksgymnasierna man arbetade med och TCYK hade också sedan starten 1985 en röst i TYN (Trädgårdsnäringens yrkesnämnd) senare NYN (Naturbrukets yrkesnämnd). Utifrån de kontakter TCYK hade in i gymnasieskolans yrkesprogram, kunde man framgångsrikt driva på arbetet att utemiljöbranschens kunskapskrav (läs TCYK yrkesbevis) skulle vara normerande för de kunskapskrav som skall gälla i branschen.

När läroplanen GY 11 för gymnasieskolans naturbruksprogram antogs 2011 byggde de olika kurserna på TCYK:s kunskapskrav i de olika yrkesbevisen. Ett framgångsrikt samarbete mellan skola och bransch, som underlättar validering mellan gymnasiekurser och TCYK:s yrkesbevis. I samband med detta utvecklingsarbete

byte TCYK nummer på en del av sina yrkesbevis och yrkesbeviset för skötsel och förvaltning fick heta Yrkesbevis 1 (tidigare Yrkesbevis 8).

Detta var en stor framgång för både skola och bransch att man hade en gemensam grund att stå på. Valideringen av yrkeskompetens kunde nu börja på så sätt att vissa kurser kunde kopplas ihop med vissa yrkesbevis. Denna form av validering mot kurser, bygger på att deltagaren ska uppnå minst betygsnivå C nivå i de kurser som omfattas för ett visst yrkesbevis. Detta noteras av utbildningsanordnaren i en utbildningsbok. När man kan redovisa erforderligt antal arbetstimmar timmar kan man få ut sitt yrkesbevis. För de som har denna teoretiska kunskapsgrund får man 1000 timmars rabatt på de 3500 timmars yrkeserfarenhet som krävs för de som vill göra så kallade direktprov hos TCYK. Kravet på arbetserfarenhet är alltså 2500 timmar för denna grupp som genomfört kurserna inom ett visst yrkesbevis

En svårighet som finns i detta system är bristen på enhetliga metoder att bekräfta de praktiska färdigheterna. Tyvärr är det bara en mycket liten del av yrkesarbetare som tar möjligheten att efter 3500 timmars yrkeserfarenhet genomföra direktprov och få yrkesbevis.

2013 anslöt LRF Trädgårds plantskolebransch till TCYK med sitt omfattande utbildningsprogram inom plantskoleverksamheten, stora delar av detta program kan också kopplas till ett antal av de gymnasiekurser som beskrevs ovan.

2015 - 2019

SABO företaget Bostads AB Poseidon började 2015 att leta efter metoder att på ett rationellt och bra sätt hantera sin kompetensutveckling av egen utemiljöpersonal. Skälet till detta initiativ var flera:

1. Förutom den traditionella sökvägen till utemiljötjänster, ville man hitta metoder att kunna utveckla personer som kommer in i detta yrkesområde på andra vägar än via yrkesgymnasium. Detta eftersom det är ytterst få personer som kommer den vägen då yrkesutbildningar har svårt att attrahera ungdomar. Duktiga och intresserade ungdomar finns dock och många gånger ville Poseidon rekrytera personer som börjat som sommarpersonal eller varit säsonganställda i bolaget. Personer utan formell yrkesutbildning men med goda egenskaper som går att bygga vidare på. Poseidon eftersökte en valideringsmetod för att kunna bekräfta de kunskaper och färdigheter som dessa personer faktiskt har och därmed också kunna synliggöra det utbildningsbehov som finns för att fylla eventuellt kunskapsglapp.
2. Poseidon tar som allmännyttigt bolag ett stort ansvar för människor som av olika anledningar har svårt att hitta en väg in på arbetsmarknaden, och det behövdes verktyg för att Poseidons handledare skulle kunna ge praktikperioden ett så tydligt innehåll som möjligt, där de arbetsintyg som dessa praktikanter fick med sig efter praktikperioden skulle kunna leda till en fortsatt utveckling inom yrkesområdet.
3. Poseidon handlar upp utemiljöskötsel i två av sina åtta distrikt och har ställt krav på yrkeskompetens motsvarande TCYK:s yrkesbevis 1. Poseidon ville hitta en metod att verkligen säkerställa att entreprenörernas personal hade den efterfrågade kompetensen. Tyvärr är det för få yrkesverksamma i

branschen som uppvisar olika yrkesbevis i dylika situationer. Sannolikt beror detta på att för få yrkesarbetare gått den traditionella vägen över yrkesskola och/eller TCYK kurser och därmed inte kunnat få några yrkesbevis.

Poseidon tog därför kontakt med Nordiskt Valideringsforum som arbetade efter OCN metoden i sitt valideringsarbete. Tillsammans med NVF påbörjade nu Poseidon ett arbete att utforma så kallade moduler inom området skötsel och förvaltning av utemiljö med bedömningskriterier och läranderesultat på respektive modul.

Poseidons ambition var att dessa moduler skulle bygga på kunskapskraven i TCYK:s Yrkesbevis 1 – skötsel och förvaltning av utemiljö, för att kunna koppla valideringen mot ett nationellt accepterat system. Poseidons utemiljöpersonal var delaktig i framtagande av dessa moduler. Modulerna anger så väl de praktiska som teoretiska kunskaper och färdigheter som krävs inom yrkesområdet. Lättöverskådligt och systematiskt för den handledare som ska bekräfta kompetensen inom respektive modul

Varje modul har ett tydligt avgränsat område; Häckklippning, Klippa gräs med handhållen maskin, Växtkännedom, Beskära buskar.....

I samband med att ett fyrtiotal moduler togs fram för att matcha TCYK:s yrkesbeviskrav, togs också moduler inom varje område fram på en grundläggande instegsnivå. Dessa moduler är avsedda för personer som skall in i yrket utan förkunskaper, till exempel gruppen nyanlända utan formell utbildning inom något område.

Poseidon har utbildat OCN bedömare för att hantera både Yrkesbevisnivån för Yrkesbevis 1 och Instegsnivån som nu heter Utemiljö Bas.

Poseidon har också tagit fram instruktionsfilmer till de 12 moduler som hanterar olika former av handhållna och åkbara maskiner och Poseidon har använt denna valideringsmetod för att säkerställa kompetens på grundläggande instegsnivå, vilket har lett till att tre personer ur ett koncerngemensamt projekt (Välkommen till Framtiden) riktat mot nyanlända, har fått fast anställning. Dessa personer har nu klarat av instegsnivån och lyfts nu över till yrkesbevisnivån för att fortsätta sitt lärande i arbete.

Poseidon presenterade detta system för TCYK hösten 2017. På TCYK:s årsmöte i april 2018 beslöts att man skulle utreda om och hur denna metod (OCN metoden) skulle vara möjlig att bygga ihop med TCYK:s befintliga yrkesbevisssystem. Fokus skulle vara på Yrkesbevis 1 i ett första steg. Poseidon erbjöd TCYK att ta över det material som Nordiskt valideringsforum och Poseidon tagit fram. Ett framtida verktyg i TCYK:s arbete med nationellt accepterade yrkesbevis.

På TCYK:s årsmöte i april 2019 beslutades att antaga de nya kunskapskraven för Yrkesbevis 1 som bearbetas och fastställts i ett så kallat panelarbete inom OCN systemet. Det beslutades vidare vilka moduler som skulle vara obligatoriska och vilka som kunde vara valbara i ett framtida Yrkesbevis 1 där valideringsmetoden OCN använts för att bekräfta denna kompetens.

Arbetet med att genomföra ett testår sjuöskades direkt och en projektledare utsågs, det blev Lennart Wahlstedt SABO/Poseidon. Projektledaren fick till sitt förfogande en arbetsgrupp bestående av Göran Andersson Trädgårdsanläggarna STAF, Mattias Elofsson SKKF och Egon Spade Gröna Arbetsgivare.

Teståret är alltså igång och kommer att utvärderas för definitivt beslut på TCYK:s årsmöte i april 2020. Om detta testår slår väl ut kommer ett arbete påbörjas att utveckla resten av TCYK:s yrkesbevis enligt samma modell.

När vi fått denna valideringsmodell på plats kommer vi att ha löst den över 30 år gamla utmaningen att hitta en modell att på ett kvalitativt sätt bekräfta praktisk kompetens.

Vi har då också skapat ett verktyg som möjliggör ett insteg i en välkomnande och spännande utemiljöbransch. Ett verktyg som inte stannar vid insteg utan ser en fortsättning då vi har ett komplett yrkesbevisssystem som kan ta vid och möjliggöra för människor att komma in i utemiljöbranschen från många olika håll, med många möjligheter till karriärvägar och bekräftelse av kunskaper och färdigheter inom utemiljöområdet – Utemiljökompetensen

